

Tingsinnskudd og vurdering av selskaps eiendeler:

Betydningen av rettsvern

I artikkelen redegjør vi nærmere for rettsvern og dets betydning for selskapets eiendeler. Vi kommer også inn på problemstillinger ved revisors ansvar ved den alminnelige vurderingen av selskapets balanse, samt om hvordan rettsvern har betydning ved tingsinnskudd.

Artikkelen er forfattet av:

Advokatfullmektig
Hans-Petter Benth
Advokatfirmaet Økland & Co

Advokat
Tor Erlend Framstad
Partner, Advokatfirmaet Økland & Co

Begrepet rettsvern

Rettsvern innebærer beskyttelse av eiendomsrett eller beskyttelse av begrensede rettigheter i eiendeler. Gjennom å få rettsvern kan rette eier beskytte sin eiendomsrett slik at den ikke utslettes eller forringes i verdi gjennom disposisjoner fra andre. Rettsvern beskytter mot rettsstiftelser utledet fra tidligere eier, herunder kreditorbeslag og dobbeltsalg til godtroende omsetningsserververe. Uten rettsvern kan kreditorer og godtroende omsetningsserververe utslette ny eiers rett, noe som kalles ekstinksjon. Rettsvernet er uten betydning i forholdet mellom eier av en formues-

gjenstand og en tidligere eier, også kalt selgerens «hjemmelsmann».

Praktiske typetilfeller av rettsvernets betydning

Et klassisk eksempel i læren om rettsvern er tilfellene hvor A først selger en sykkel til B og B betaler kjøpesummen uten å få overlevert sykkelen samtidig. A selger deretter sykkelen til C som ikke vet om at sykkelen tidligere er solgt til B. C betaler og overtar sykkelen samtidig. I dette tilfellet er det tale om overdragelse av en løsøregjenstand. Løsøre får rettsvern ved overtakelse, jf. godtroervervsloven §§ 1 flg. I dette tilfellet får C rettsvern for sitt erverv ved overtakelse av sykkelen og utsletter (ekstingverer) dermed B sin eiendomsrett til sykkelen samtidig som han beskytter sin rett mot rettsstiftelser utledet fra A.

Dette kan illustreres med to typetilfeller fra rettspraksis:

Rt. 1995 s. 1122

«Bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven § 7–13 gjelder gjennomføringen av en utleggsforretning. Den presumsjonsregel

som er oppstilt i første ledds 2. punktum er gitt en generell utforming. Som redegjort for ovenfor, var det før den nye loven sikker rett at en kreditor ikke behøvde å respektere en overdragelse når erververen manglet rettsvern. Etter utvalgets syn må bestemmelsen tolkes i lys av denne rettsvernregelen som følger av lang og fast praksis. Det generelle forbehold for sannsynliggjøring av tredjemanns eiendomsrett kan således ikke gjelde ved overdragelse av fast eiendom hvor erververen ikke har tinglyst rett. Noe annet ville medføre en vesentlig endring i rettstilstanden som ikke ses overveiet i lovforarbeidene.» (Vår understreking)

Rt. 1988 s. 1327 (Reksten)

«Et grunnvilkår for at en gave skal stå seg i forhold til konkursboet, er at den er fullbyrdet, jfr. for vår sak den tidligere konkurslovs § 42. Spørsmålet er så hva som skal til for at en gave kan anses fullbyrdet. Ved overføring av fast eiendom kreves tinglysning, jfr. nevnte lovs §47 og ved løsøre kreves etter sikker rettsoppfatning at gjenstanden bringes ut av avhenderens – debtors – besittelse. Disse vilkår skal sikre notoriteten og er oppstilt for å ramme illojale eller tvilsomme disposisjoner fra debtors side overfor kreditorene når hans økonomi svikter. Men vilkårene gjelder generelt, også for de uklanderlige disposisjoner. Derved unngås tvil og prosedyre om hvilke disposisjoner som er reelle og lojale og hvilke som er tvilsomme. Dette kan virke hardt, men er blitt ansett nødvendig.» (Vår understreking.)

Rettsvern ved stiftelse eller kapitalforhøyelse – tingsinnskudd

Ved registrering av registermelding som skal sendes til Foretaksregisteret i forbin-

Reduser kostnadene på internasjonale samtaler med opp til 90 %
Gratis samtaler mellom ansatte*
Mobilbruk for internasjonale samtaler er dyrt, men nødvendig for mange bedrifter.

- Ved å bruke **VykeBusiness appen** reduseres kostnadene på internasjonale samtaler og dataroaming med opp til 90% sammenlignet med vanlige telefon og PBX-leverandører.
- **VykeBusiness** er utviklet for bedrifter. Med vårt gratis web baserte administrator verktøy har du alltid kontroll.

Bli medlem i dag. Gå til: www.vykebusiness.com

*Krever at samtalen gjøres over datasamband og at brukeren har kostnadsfri tilgang til datasamband, for eks. WIFI.

RETTSVERN innebærer beskyttelse av eiendomsrett eller beskyttelse av begrensede rettigheter i eiendeler.

delse med stiftelse av et selskap eller gjennomføring av en kapitalforhøyelse, skal det vedlegges en bekreftelse fra revisor eller en finansinstitusjon på at aksjeinnskuddet er mottatt av selskapet. For aksjeinnskudd som utelukkende skal gjøres opp med penger, kan denne bekreftelsen gis av en finansinstitusjon, mens øvrige innskudd må bekreftes av revisor, jf. §§ 2–18 (2) og 10–9 (2).

Ved revisors bekreftelse på mottatt aksjeinnskudd, særlig ved bruk av tingsinnskudd, er det viktig å påse at alt har gått

riktig for seg, og at eiendelene faktisk er mottatt av selskapet. Ved manglende aksjeinnskudd kan revisor komme i ansvar etter § 2–19 som lyder:

«Styrets medlemmer og revisor eller finansinstitusjon som har avgitt bekreftelse etter § 2–18 (2) er solidarisk ansvarlig for det som måtte mangle av aksjeinnskudd som i meldingen til Foretaksregisteret er oppgitt og bekreftet innbetalt eller gjort opp på annen måte.»

Uavhengig av om det er tale om kapitalinnskudd eller tingsinnskudd, kan revisor altså bli solidarisk ansvarlig, sammen med styrets medlemmer, for at hele aksjeinnskuddet er innbetalt. Når det gjelder tingsinnskudd, er det derfor viktig for revisor å påse at han har fått all nødvendig dokumentasjon for å vurdere og bekrefte om aksjeinnskuddet faktisk er mottatt eller ikke. Dersom revisor ikke har dette, må han be styret eller stifterne om å innhente og legge frem denne dokumentasjonen.

Spørsmålet som da reiser seg, er om rettsvern er nødvendig for at styret og revisor

skal kunne bekrefte at aksjeinnskuddet er mottatt.

Manglende rettsvern

Et krav om at rettsvern måtte ha vært etablert, har gode grunner for seg. Når selskapet mangler rettsvern for sitt erverv, kan det risikere at godtroene omsetningserververe eller kreditorer til tidligere eier får rett til formuesgjenstanden, slik at den tapes for selskapet. Selskapet vil ha et erstatningskrav mot tidligere eier, men dette kan ha begrenset verdi. Man kan spørre seg om selskapet og dets kreditorer har fått tilstrekkelig sikkerhet for at kapitalinnskuddet virkelig har den verdien det skal ha. På den annen side, kan det også stilles spørsmålstegn ved hvorfor det skal være et krav om rettsvern her, når det ikke er det om selskapet kjøper en formuesgjenstand med pengene som har blitt stilt til rådighet gjennom emisjonen.

Overføring av eiendomsrett – realregistrerbare eiendeler

Av lovforarbeidene, i NOU 1996: 3 s. 112, følger det imidlertid at det ikke er et vilkår for overføring av eiendomsrett av

Instant Business Insight

Xledger gir deg dag-til-dag-oppdatering og dermed økt innsikt og kontroll over økonomien i ditt selskap. De automatiserte prosessene i systemet gjør at du kan bruke tiden på strategiske beslutninger fremfor å føre regnskap manuelt.

Logg deg inn fra hvor som helst og når som helst og få umiddelbar tilgang til firmaets tall — overordnet og helt ned på detaljnivå.

— Det mest omfattende forretningsystemet i skyen

Finn oss på:

Xledger.no

realregistrerbare eiendeler (fast eiendom, skip, mv.) at man har oppnådd rettsvern. Det er tilstrekkelig at det mellom partene er gjennomført en ubetinget overgang av eiendomsretten. For aksjeinnskudd i annet enn penger som består av realregistrerbare formuesgoder, kreves i alminnelighet at overdragelsesdokumentet (typisk skjøte) er utferdiget slik at selskapet kan etablere rettsvern uten ytterligere medvirkning fra hjemmelshaver.

Revisors uttalelser og redegjørelser

I revisorstandarden (SA 3802 pkt. 102) – «*Revisors uttalelser og redegjørelser etter selskapslovgivningen*», står det blant annet følgende om revisors arbeid ved bekreftelse av tingsinnskudd:

«Ved stiftelse eller kapitalforhøyelse med tingsinnskudd må revisor kontrollere at selskapet har overtatt ubetinget eiendomsrett til tingsinnskuddet. Det innebærer at det må foreligge en klar og ubetinget skriftlig avtale om at eiendomsretten er overført til selskapet, og at det ikke er påført ytterligere krav og heftelser.»

Gjeldende revisjonsstandard krever heller ikke at det er etablert rettsvern. Det kreves kun at eiendomsretten er overført til selskapet, og at det ikke er påført ytterligere krav og heftelser på tidspunktet for revisors bekreftelse og meldingen til foretaksregisteret. Hva som skjer etterpå, er uten betydning for revisors ansvar.

Ordlyden i revisjonsstandarden er endret på dette punktet, da det tidligere var brukt en formulering som kunne forstås slik at rettsvern var en betingelse for revisors bekreftelse av innskuddet. Selv om revisjonsstandarden verken er lov eller kan tolke loven på en autoritativ måte, gir revisjonsstandarden uttrykk for hva som regnes for god revisjonsskikk – noe som får rettslig betydning da det er målestokk for kravet til revisors aktsomhet.

Selvstendig vurdering

Selv om kravene til hva som må være på plass for revisors bekreftelse er lempet, kan vurderingen som gjøres, i gitte tilfeller ha blitt vanskeligere. Mens man tidligere kunne kreve, og da holde seg til, om rettsvern faktisk var oppnådd eller ikke, må revisor i tråd med forarbeidenes føringer nå foreta en selvstendig vurdering av om selskapet har fått nødvendige dokumenter til selv å besørge rettsvern etablert om selskapet ønsker det.

Innskudd i løsøre

Dersom innskuddet består av løsøre, kreves i alminnelighet at selskapet har overtatt eierrådigheten eller kontrollen, jf. lovforarbeidene. Dette innebærer også at rettsvern er etablert. Det er imidlertid ikke alltid like lett for revisor å få tilstrekkelig dokumentasjon på at eiendelene er overdratt og mottatt av selskapet, uten faktisk å se at gjenstandene er mottatt av selskapet samtidig som den tilhørende dokumentasjonen, herunder kjøpekontrakt, eventuelt bekreftelse på tidligere eierskap og bekreftelse på betaling mv., blir fremlagt. Det kan her være grunn til å være ekstra oppmerksom når det er tale om eiendeler som ofte er leaset, slik som maskiner og utstyr. I noen tilfeller vil man ikke kunne bli helt sikker på at eiendelen faktisk er overdratt til selskapet på lovlig vis. Det vil da måtte foretas en vurdering av risikoen man tar ved å bekrefte innskuddet opp mot kostnaden ved å innhente ytterligere informasjon.

I en del tilfeller, som ved overdragelse av fast eiendom og realregistrerbare eiendeler, er det som regel enklere å innhente dokumentasjon om tidligere eier, for ekthetskontroll av skjøte eller kjøpsavtale, eller som dokumentasjon på om eiendelen allerede er overtatt av selskapet, ettersom man kan kontrollere offentlige registrerte opplysninger opp mot den fremlagte dokumentasjon.

Betydningen av rettsvern ved vurderingen av selskaps eiendeler

Som nevnt ovenfor er det tilstrekkelig for tingsinnskudd av realregistrerbare eiendeler at overdragelsesdokumenter er tilstrekkelig utferdiget slik at selskapet selv kan etablere rettsvern uten ytterligere medvirkning fra hjemmelshaver. Dersom revisor finner ut at selskapet etter stiftelsen eller gjennomføringen av kapitalforhøyelsen ikke har foretatt den rettsvernsakten som er nødvendig for å oppnå rettsvern, kan det oppstå et spørsmål om hva revisor bør gjøre i forbindelse med dette. Særlig vil dette kunne ha betydning ved revisors vurdering av selskapets balanse og eiendelenes verdi.

Når det ikke er oppnådd rettsvern for selskapets ervervede eiendeler, vil det alltid være en risiko for at selskapets eiendomsrett blir ekstingvert. Revisor bør følgelig etter vår oppfatning gjennomføre en kontroll av om selskapet har oppnådd rettsvern og ønsket prioritet for sine ervervede eiendeler etter stiftelse eller gjennomført kapitalforhøyelse. Hvis rettsvern ikke er

oppnådd, bør selskapet informeres og oppfordres til å utføre de rettsvernsaktene som er nødvendige for å oppnå rettsvern.

I gitte tilfeller bør revisor etter vår oppfatning også vurdere risikoen ved at selskapet ikke har rettsvern for sine eiendeler når man skal gjøre seg opp en oppfatning av holdbarheten av poster i selskapets balanse, særlig om man har indikasjoner på at hjemmelshaveren sliter økonomisk og at kreditorbeslag kan være en aktuell problemstilling.

Hvordan oppnå rettsvern?

Det finnes en rekke ulike regelsett vedrørende hvordan man oppnår rettsvern for sine rettmessige erverv. Av rettsvernsprotokollen nedenfor er det ramset opp de aller fleste eiendelene som kan erverves, samt hvilke regelsett og hovedregler som gjelder for å oppnå rettsvern ved erverv av disse.

- Fast eiendom
 - Grunnboken (tingl. §§ 20 flg.)
- Skip (store)
 - Skipsregisteret (NOR / NIS) (sjøloven §§ 20 flg.)
 - Skipsbyggingsregisteret (sjøloven § 31)
- Petroleumsinnretninger
 - Petroleumsregisteret (utvinningstilatelset) (petroleumsloven kapittel 6)
 - Skipsbyggingsregisteret (sjøloven § 39)
- Luftfartøyer
 - Luftfartsregisteret (luftfartsloven kapittel 3 avsnitt D)
- Registrerte verdipapirer
 - VPS (verdipapirregisterloven kapittel 7)
- Kraftlinjer
 - Kraftledningsregisteret (kraftledningsregisterloven § 9)
- Fiskeoppdrettsanlegg
 - Akvakulturregisteret (akvakulturloven kapittel 5)
- Vanlig løsøre
 - Overlevering (godtroloven §§ 1 flg.)
- Verdipapirer (omsetningsgjeldsbrev, ihendehaverobligasjoner m.m.)
 - Overlevering (gjeldsbrevloven kapittel 2)
- Enkle pengekrav
 - Underretning av debitor (gjeldsbrevloven § 29 direkte eller analogisk anvendt)
- Andre enkle krav
 - Underretning av den forpliktete (analogi av gjeldsbrevloven § 29)
- Registrerte livsforsikringer
 - Melding til forsikringselskapet – registreres hos forsikringselskapet (forsikringsavtaleloven § 17–1).